

პრელუტარებო ყველა ქვეყნისა, შვერთდით!

6561

ქს 4

სოციალ-დემოკრატიული საზოგადოებრივ-სალიტერატურული და საგანმანათლებლო ჟურნალი

თბილისი 1924 წლის

სიმონ ჩიქოვანი

სასრავო განმარტება ქურნალ H₂SO₄ გამოსვლის *)

პოლიტიკური რომანტიზმი ქართული აზროვნებისათვის ისტორიული მოვლენა იყო. შეიძლება ეს იშვიათად, რომ საქართველოს პოლიტიკური მესაჭეობა ყოველთვის ქონდა უტოხელი ტვინით მოაზროვნეს. ეს მოვლენა ვრცელდება მეფეებიდან დაწყებული გორდანიას კორპორაციამდე. აქ უკანასკნელ ლიტერატურულ განწყობილებებისთვის საინტერესოა მესამე დასი, რომელშიდაც მატერიალისტურ აზროვნების დროის ქვეშ მდგომი მოაზროვნეები—ეკონომიური წონასწორობის ანგარიშებს აწარმოებდნენ.

ეს სტადია—მაშინ დასრულდა, როდესაც ხაზი პოლიტიკური აზროვნების უკანასკნელ სეზონში ფსიხოლოგიურ დრამატიზმამდე დავიდა. მენშევიზმის უკანასკნელი პოლიტიკური ხაზი იყო მხოლოდ მიმიკა—ეს იყო ზედნაშენი თეატრალური რომანტიზმის. ამ უკანასკნელ პოზიციებს არ ქონდა არც კლასობრივი და არც ეროვნული გამართლება.

აქ ფსიქოლოგიურ დრამატიზმიდან დაიბადა ისტორიზმის გაბერვა და არა თანდროული განწყობილება. ეს „რაზისი“ ყურადღებას არ აქცევდა ევროპიული აზროვნების დეკადანსს, „ევროპა ქაოსში“—„ევროპა უზავოთ“, რომლებიც მოწმობენ ბურჟუაზიულ ქვეყნების დეკადანსს.

ეს სრული დაშორება რეალობის მოხდა მისთვის, რომ პასუხი არ გასცეს თანამედროვეობას, აქ არის თეატრალიზა პოლიტიკურ შემოქმედების და მისი ზედნაშენი მიმიკა. გაუგებრობისათვის კომენტარები სრულიად არ დაბადებულა ამ სეზონში. ერთ დროს კლასობრივი ენერჯით დაჭიმული დასი თვითონ კლასობრივ შერიგების ზნეობას ქმნიდა—და თვითონ ასრულებდა დაჩეულ მოქმედებას საკუთარი თავის სამხეცეში მოსამწყვედევით.

*) რედაქცია საშუალებას აძლევს „H₂SO₄“ საბჭოს სიმონ ჩიქოვანის წერილის მოთავსებით კომენტარები გაუგებრობის ფურნალ H₂SO₄-ის პირველ ნომერს.

სიომონ ჩიქოვანი

სასწრაფო განგარსება ქურულ H_2SO_4 გამოსვლის *)

პოლიტიკური რომანტიზმი ქართული აზროვნებისათვის ისტორიული მოვლენა იყო. შეიძლება ეს იმითომ, რომ საქართველოს პოლიტიკური შესაქობა ყოველთვის ქონდა უტოვოელი ტვინით მოაზროვნეს. ეს მოვლენა ვრცელდება მეფეებიდან დაწყებული გორდანაიას კორპორაციამდე. აქ უკანასკნელ ლიტერატურულ განწყობილებისთვის საინტერესოსა შესამე დასი, რომელშიდაც მატერიალისტურ აზროვნების დროშის ქვეშ მდგომი მოაზროვნეები—ეკონომიური წონასწორობის ანგარიშებს აწარმოებდენ.

ეს სტადია—მაშინ დასრულდა, როდესაც ხაზი პოლიტიკური აზროვნების უკანასკნელ სეზონში ფსიხოლოგიურ დრამატიზმამდე დავიდა. მენშევიზმის უკანასკნელი პოლიტიკური ხაზი იყო მხოლოდ მიმიკა—ეს იყო ზედნაშენი თეატრალური რომანტიზმის. ამ უკანასკნელ პოზიციებს არ ქონდა არც კლასობრივი და არც ეროვნული გამართლება.

აქ ფსიქოლოგიურ დრამატიზმიდან დაიბადა ისტორიზმის გაბერვა და არა თანდროული განწყობილება. ეს „რახისი“ ყურადღებას არ აქცევდა ევროპიული აზროვნების დეკადანსს, „ევროპა ქაოსში“—„ევროპა უზავთ“, რომლებიც მოწმობენ ბურჟუაზიულ ქვეყნების დეკადანსს.

ეს სრული დაშორება რეალობის მოხდა მისთვის, რომ პასუხი არ გასცეს თანამედროვეობას, აქ არის თეატრალიზა პოლიტიკურ შემოქმედების და მისი ზედნაშენი მიმიკა. გაუგებრობისათვის კომენტარები სრულიად არ დაბადებულა ამ სეზონში. ერთ დროს კლასობრივი ენერგიით დაჭიმული დასი თვითონ კლასობრივ შერიგების ზნეობას ქმნიდა—და თვითონ ასრულებდა დაჩვეულ მოქმედებას საკუთარი თავის სამხეცეში მოსამწყვედევით.

*) რედაქცია საშუალებას აძლევს „ H_2SO_4 “ საბჭოს სიომონ ჩიქოვანის წერილის მოთავსებით კომენტარები გაუყეთოს ფურნალ H_2SO_4 -ის პირველ ნომერს.

ეს პოლიტიკური რომანტიზმი ვაღვინა არის ქართული ფედერალიზმის. ეს მეორე პოლიტიკური პოზიცია იყო წმინდა დეკადენტური მოვლენა და ამაზე უთუოდ ვაღვინა ქონდა არჩილ ჯორჯაძეს.

ჯორჯაძე, როგორც დიდი მისტოკისი, ტუბერკულოზი—არის რელიგიით დატირებული პოლიტიკური მოაზროვნე, რომელიც მეთაურობს ახალ პოლიტიკურ პარტიას. ჯორჯაძის პიროვნება განსახიერდა ფედერალიზმში და ამ პიროვნებიდან მას უთუოდ დარჩა დეკადენტური დალი, რომელიც უკანასკნელ სეზონამდე აწვალბდა ქართულ ინტელიგენციას.

ფედერალისტური აზროვნება ქმნიდა ქართული ინტელიგენციის შემოქმედების გეზს. აქედან იწყება ლიტერატურულ რკალეების გახსნა.

უთუოდ იგონობთ მშვენიერი „ტყუილის“ პოლიტიკურ აზროვნებას. ასეთი ატმოსფერიდან გამომვიდა ლიტერატურულ მიმართულების ის განწყობილება, რომელსაც ჩვენ ვუწოდებთ „მშვენიერ ტყუილის“ პოეზიას. ეს თქმა შემთხვევით არ წამოცდენია არჩილ ჯორჯაძეს. მის დეკადენტობასთან—ერთად, ის პატრონი იყო დიდი ინტელიციის და გრძობდა „მშვენიერ ტყუილის“ შემოქმედების სტადიის დაწყებას ქართულ ხელოვნებაში. ამ შემთხვევაში არჩილ ჯორჯაძე არის დამწყები ახალი ლიტერატურული მიმდინარეობის, რომლის იდეოლოგია შემდეგ აღმოაჩნდა გრიგოლ რომაქიძეს—და პრაქტიკა „ცისფერ ყანწილებს“. ეს ჩემამდის იყო აღნიშნული.

გრიგოლ რომაქიძის მოვლენას ქართულ აზროვნებაში ვეშაპელი ჯორჯაძის შედეგათ თვლის. რასაკვირველია—საქართველოს არ ქონია ჩადაევის ფილოსოფიური წერილების სეზონი და მისი „ნაროდნიკული“ დეკადანსით გამოწვეული პესიმიზმი, რუსეთში 1905 წლამდე ჩამოყალიბდა ესერული პარტია რომელსაც უსწრებდა გერცენის დაუცლელი მეფე ზარბაზნის მისტიკა, ბრანდისის მოგზაურობა, რუსეთის ცამეტი დღით დაგვიანებულ კალენდრით დაურეკავი ზარი და—დოსტოევსკის ქიშერები ან კიდევ კარამაზოვის გამოურკვეველი სისხლის ქვეყანა. ამ დროს საძირკველი ეყრებოდა რუსულ სიმბოლიზმს და სრული პარალელი ნაროდნიკების დეკადანსის რუსეთში. ამიტომ ჩადაევი პესიმიზმ-ობტიმიზმის პრობლემას გადაყვა რუსული სიმბოლიზმის საბედნიეროთ; მაშინ არავინ იცოდა, რომ მართლდება მუნჯი მეფე ზარი და დარეკავდა მუნჯი მეფე ზარბაზანი ისეთი ხმაურით, რომ მსოფლიოს დაუვლიდა ერთანტელი. 1909 წელი არის სიმბოლიზმის ჩამოყალიბების და დასრულების სეზონი. ამ წლებში ესერების ჩამოყალიბების პარალელურათ ჩამოყალიბდა რუსული სიმბოლიზმი. რუსული სიმბოლიზმი ერთდროულათ გამიჯნული ფრანგული სიმბოლიზმიდან დავიდა მსუბუქ პოეზიამდე და გაიქცენთა სლავიანოფილური მისტიციზმით. ეს სტადიები მოდის ნაროდნიკულ მოძრაობიდან და მას ვერ გაექცა ვერც ალექსანდრ ბლოკ, რომელსაც დეკადენტის ვალდებულება ქონდა რუსულ პოეზიაში. პეტერბურგის დეკადენტური სიმბოლიზმით მეორე მავარი ხაზი გახსნა ანდრეი ბელიმ — „ვერცხლის მტრები“ და „პეტერბურგში“. ესერებთან ნათუთაობას ის ფაქტიც ამტკიცებს, რომ ემიგრანტ ესერების

ერნალ გაზეთებში უკანასკნელ დრომდე მთავარ თანამშრომლად ითვლება ანდრეი ბელი. 1907 წ. არის ჯორჯაძის ლიტერატურული მესვეურობის სეზონი. უკვე თორმეტ წლებში აღწევდა ქართული ხელოვნება გრიგოლ რომაქიძემდერასაკვირვლია, სიმბოლიზმის დამტკიცება ჯორჯაძის მიერ ხდებოდა ძლიერ პრიმიტიულ შტრიხებში მთავარი დებულება აქ იყო „მშვენიერი ტყუილი“ და „მშვენიერი ტყუილის“ შემდეგ რელიგიამდე დასვლა.

ეს ანალოგიურია ვ. ივანოვის სიმბოლიზმის გაგების. სიმბოლო გადასული მითში—მითი ამაღლებული რელიგიამდე. („ვ. ივანოვი: „ორი სტიქია თანამედროვე სიმბოლიზმში.“)

ეს არის საწყისი ქართული სიმბოლიზმის. კიტა აბაშიძე გრძნობდა სიმბოლიზმის იდეოლოგიას, წარმოიდგენდა, მას პრაქტიკაშიც განხორციელებულა და ეძებდა ქართულ პოეტებში ვინ უფრო უდგებოდა სიმბოლიზმს. მაგრამ ჯორჯაძის მემკვიდრეობა შერჩა მხოლოდ გრ. რომაქიძეს—და ლიტერატურული ფედერალიზმი დაიწყო მისგან. მას შემდეგ დაგერჩა „ყანწები“ 1916 წლებიდან ვიდრე მენშევიკურ პარტიის გეგემონიის დასრულებამდე. ქართულ პოეზიის მთავარ პოზიციას მეთაურობს ყანწები.

ეს სიმაგრე ყანწების მენშევიკურ გეგემონიის დროს უნდა აიხსნას იმით, რომ ფედერალიზმის დეკადენტური, პოლიტიკა მენშევიკების მიერ სრულიად განზიარებული იქნა.

სახელმწიფოს აღმშენებლობა ხდებოდა ასეთ ატმოსფეროში. შეიძლება — აქ ყორღანის იტალიანურ ბგერის გვარსაც ქონდა თავისი მნიშვნელობა. ან უკეთ ყორღანის კომუნისტური რევოლუციის არა ორგანიულად განცდამ მიიყვანა დეკადენტურ პოზიციებამდე — ეს ფორტი. ამას ეწოდება ფაქტი.

აქედან იყო მეორე ფაქტიც. სეზონში ხელოვნების გეგემონია ქონდა „ცისფერ ყანწებს“. ულტრა ინდივიდუალისტურ და დეკადენტურ მიმდინარეობას ხელოვნებაში, რომელმაც მართლაც გაამართლა ჯორჯაძის სურვილი. გახსნა „მშვენიერ ტყუილის“ ლაბორატორია, სადაც იმართებოდა დიონისეს დღესასწაულები, ათასი ოფელიები მოფრინავდნენ, იხსნებოდა ქალღეას პრიმიტივი და სხვა მრავალი.

ყანწების გავლენა ქართულ პოეზიაზე გაფართოვდა. ყველა ლიტერატურული შკოლები მოექცნენ ყანწების გავლენის ქვეშ. მაშინდელი „ცისარტყელას“ დამწყები პოეტები და მრავალი სხვა. აქედან „ყანწები“ მენშევიკური სახელმწიფოს სრული ანალოგიური მოვლენა არის, მაშინდელი ქართული აუდიტორია შერჩა ყანწისმის ქაობს. მისთვის 13 წლების, (ფუტურზმი), ირეოლიუციამ, შემდეგ პოეზიის ოქტომბერმა შეუმჩნევლად ჩაიარა.

პირველი ტერორი ამ განწყობილების მოხდინა კომუნისტურმა რევოლიუციამ. რევოლიუცია იტებს მოძრაობაში ორ პერიოდს. პერიოდს მოძრაობის როგორც წარსულის ნგრევის პროცესს და მეორე პერიოდი არის აღმშენებლობა პროლეტარულ რევოლიუციის შემდეგ აზროვნება რელიგიურ განწყობილებიდან პრაქტიკამდის დადის. იწყება აზროვნების ახალი კონტურების გახსნა. ამ პოლიუსებმა გაანადგურეს მისტიკოსების ბუნავი, მშვენიერი ტყუილი და სხვა, რე-

ლიგიის მაგიერ რევოლუცია და შემდეგ აღმშენებლობა აყენებს ხელოვნების-
თვის ახალ მოვალეობას. ეს არის კონსტრუქტივიზმი და უტილიტარული ხედვა
მოვლენის და ნიეთის. აღმშენებლობა აყენებს ლოზუნგს, საჭირო ნიეთის შექმნი-
სას. ეს ლოზუნგი მწვავეთ დააყენა თანამედროვე ეპოქამ — არა კომუნისტურ
ქვეყნებშიც.

რუსულ კონსტრუქტივიზმს ქონდა რეზონანსი მსოფლიო მასშტაბით. ეს
შედეგი იყო ომების, რომლისგან ნიეთობრივი კრიზისი იგრძნო ქვეყანამ, ამ
ნიეთების კრიზისმა დაბადა დღეაც, რომელიც პესიმიზმს წარმოადგენს იმის მი-
მართ რაც იტალიურ ფუტურისმს ნიეთების. სიყვარულმა შეუქმნა. ომებით ნიე-
თების კრიზისი დაიწყო — იმ ნიეთების, რომლის პრესიკურანტს წარმოადგენდა
იტალიური ფუტურისმი და აპოლინერის ფორმალური შკოლა. მაშინ მანქანების
გამომერათებელი ფუტურისმა დაწმუნდა, რომ შეიძლება არა მარტო რელიგიის
დალუპვა, არამედ ახალი ფეტიშის, ნიეთის დალუპვა. ამან წარმოშვა დანა-
პროტესტი ომის, რელიგიის და მელანხოლია ნიეთების კულტის გადაგვარების
— ირონია რომანტიზმის და ყოველგვარ ალტაცების. დაღამ შემდეგ გააკეთა რა-
მოდენიმი საფეხური და ესლაც ბურჟუაზიული აზროვნების მიმართ პროტესტს
წარმოადგენს. ქართული მისტიკის დალუპვამ და კომუნისტური სახელმწი-
ფოს აღმშენებლობამ ქართულ პოეზიაში რელიგიის შეცვლით მოიტანა ახალი
მონდობილობა. შექმნა ნიეთის — კონსტრუქტივიზმი — ორგანიზაცია მუთბა-
დური რეალობის. პოეზიის ამ თემის პრაქტიკულ მიდგომის შესახებ არის წერი-
ლები ჟურნალ H2S04-ში. აქ მე შევებები მხოლოდ საზოგადოებრივ სწრაფვას
ქართულ ფუტურისმისას, რომ წამოყენებულ იქნეს თანამედროვე სოციალურ მდგო-
მარობასთან შეფარდებით ხელოვნების გაგება. რობაქიძის ლიტერატურული
ფედერალიზმის (ყანწები) სტადია დასრულდა, რადგან ვერ შეეგუა აღმშენებ-
ლობით და რევოლუციონური ეპოქის მოთხოვნილებას. აქ ხელოვნებამ დაბა-
და საჭიროება ძველი ფაბულისაგან და ფორმალური მეთოდისაგან განთავისუფ-
ლების. ამითი პირველი სტადია შემოქმედების ჩამოყალიბებაა, ახალი ფორმა-
ლური მეთოდის უსაგნოთ (безпредметности) — შემდეგ აშენება ახალი ფორმე-
ბის და ახალი ფაბულიანი. სხეულის — კონსტრუქტივიზმი. რღვევამ „ყანწების
შკოლა წაიყვანა ახალი ძიებისაკენ. ერთმა პოლიუსმა აღიარა ახალი ქვეყნის
დაწყება, მაგრამ შეგუების პრინციპი ვერ წამოაყენა და უკიდურეს დეკადენ-
ტიზმს შეურიგდა. (ტ. ტაბაძე. კოლაუ ნაღრიამე. გ. ვაფრინდაშვილი და კველა
ასეთი წვრილი პოეტები „ყეფა“ და „კატასტროფა“). ეს ფრთა გამოდის რუსუ-
ლი იმაინიზმიდან, რომლის დაარსება მოხდა 18 წელს იმავე გაგებით რო-
გორც ხსენებულ პოეტებს აქვთ. ქართულ პოეზიაში გასავალი მიეცა შერშე-
ნიეის. მისი „я напоминаю бумажку брошенной в клоазет“ ანალოგიურია ბევრი
თქმის, რომელიც ქართულ პოეზიაში იცის, მაგალითად: „პოეტი აყვია“ „ნაბოლა-
რა პოეტი“. „გვავარ დასვრილ ქალაღს“ „პოეტისათვის არ არსებობს სხვა კა-
რიერა გარდა სიგივის და თვითმკვლელობის“. რუსეთში 22 წელს იაკოლოვის
და მარიენგოლის მეთაურობით იმაინისტებმა გამოაცხადეს საკუთარი ფრონტის
დაშლა, მაგრამ საჭირო იყო შერშენიეის — ლუნაჩარსკის თქმით ნილშით крив-

ляк позавий—დაეტოვებინა ფელდმანის თეატრი და ჯგუფი, ისევე გაცოცხლებულიყო. საქართველოში, შერშენვეიჩის ფრთისათვის დევნებრატინში გადაიქცა, პრინციპით. მეორე პოლიუსი დაიწყო რომაქიმემ ისევე რელიგიით.

თანამედროვეობა ამ ფორმამაც იგრძნო, მაგრამ არა ლეგალიზაციისთვის შეეფარა გერმანულ ექსპრესიონიზმს და შეგუების პრინციპი ვერ წამოაყენა. სიმბოლიზმი გულისხმობს ახალ რეალობას ნილაბით ე. ი. საგნების სრულ დაკარგვას. ეს სრული დაშორებაა რეალობის. ექსპრესიონიზმი კი იღებს რეალობას და სულის ფილტრაციის გავლით შემდეგ ლებულობს მას. ამ ფილტრაციის დროს რეალს ემატება თითქოს შინაარსი—სული—ეს არის რელიგია. ამიტომ კომუნისმის მიღების დროს ექსპრესიონიზმი აყენებს რელიგიურ კომუნისმს. ეს ფრთა, როგორც სწავს კიდევ, შორდება თანდროლობას. ექსპრესიონიზმი—ინტელიგენციას ებადება ულტრა მისტიური აზროვნების დაშლის შემდეგ. ფიზიკურად დამარცხებული გერმანეთი თითქოს რელიგიით სცდილობს ინტელიგენციის ფსიხიკის ორგანიზაციად შედგებას. ეს განწყობილება სრულიად მიუღებელია კომუნისტურ სახელმწიფოში, სადაც არავითარ ფსიხოლოგიურ დაშლას ადგილი არა აქვს. სწორედ ამ მდგომარეობის შედეგი იყო, რომ კომუნისტურმა საქართველომ წამოაყენა საკუთარი ლიტერატურული მიმართულება პროლეტარული პოეზიის სახით, რომლის გამოსვლა სრული დამარცხებით დასრულდა. (ამაზე უფრო ვრცლად სხვა დროს) ზემო მოხსენებულ ლიტერატურულ მიმართულებათა შენაცვლით გამოდის საბჭო H₂SO₄. ს. ს. ს. რ.

ორი წლის წინად, როდესაც ქართულმა ხელოვნებამ გამოაცხადა თანამედროობის არალეგალიზა, ვერ შეეგუა აღმშენებლობითი ახალ ეპოქას, ზევ რომ გორც უტრადიციო თაობას მოგვიხდა გადაწყვეტა ახალი ამოცანის. ეს იყო ალღოს აღება ქართული პოეზიის განწყობილებისთვის. იწყებოდა პროლეტარული დაშლა ქართული ხელოვნების. გასაბჭოების პირველ დღეებში პოეტები გამოჩნდნენ კედლებზე, მაგრამ ნორმალური სეზონის დაწყება საქმარისი იყო, რომ წეროდ კუნთებიანი ხალხი დამურთხალოყო.

„H₂SO₄“

მე ვეცდები შტრინიულად შინც წარმოვადგინო ყველა ის პერსპექტივები. რომელსაც თანამედროვეობა ქმნის ხელოვნებისათვის.

პირველი პოლიუსი პოეზიაში არის ტერორი, რომელიც უნდა გავიგოთ როგორც გარდასულ შვილების წინააღმდეგ საბოლოოდ წარმოებული ბრძოლა უბრალოთ: ფორმა, რომელიც ემსახურებოდა გადასულ ეპოქას, არ არის მისაღები თანამედროვეობისათვის. კარლ მარქსმა გარკვევით სთქვა: „წარსულთან რევოლუციონურ განხეთქილების და ორგანიულ აღმშენებლობის კლასს—პროლეტარიატს, არ შეუძლია ისარგებლოს ისეთი მხატვრულ ფორმებით, რომელიც ორგანიზაციული იარაღი იყო გადასულ, ისტორიულ, სოციალურ სისტემებისა“. აქედან ცხადია, რომ ხელოვნებას, ისე როგორც სოციალურ მოძრაობას აქვს ორი პოლიუსი. პირველი—რევოლუციის და მეორე—აღმშენებლობის. პირველი

გულისხმობს მოძრაობას გადასულ ფორმების და ფაბულის გასანადგურებლათ, მეორე—ახალი სისტემების და ფორმების აგებას. ქართული პოეზიის განწყობილება, რომელიც შტრინიულად გადმოცემული არის ზემოდ, ოდნავადაც ვერ აღწევს თავს იმ ლიტერატურულ ნაგავის დაგროვებას, რომელიც კომუნისტურ რევოლუციამდე არსებობდა.

თუ კომუნისტური ეპოქა საჭიროებს ხელოვნების ახალ ფორმებს და ეპოქალურ მოვლენების ფაბულას, მან უნდა მოსპოს ყველა ლიტერატურული გეგმონება და ჩამოყალიბებული ფორმალური მეთოდი. უკანასკნელი მისაღებია მეტი სიახლით, ეპოქალური დაწმენდით. აქედან გამომდის პირველი დებულება ტერორი, — კომუნისტურ სახელმწიფოში დარჩენილ ლიტერატურულ ნაგავის წინააღმდეგ. ესაა მეორე და მთავარი პოლიუსი არის აღმშენებლობა. ატმოსფერის დაწმენდასთან ერთად—კომუნისტურ სახელმწიფოში შემოქმედებას ეძლევა ფაბულარული მასალა სოციალურ რევოლუციიდან, —მეორე, პოეზია იღებს სოციალურ რევოლუციიდან მასალას აპარატის სტრუქტურის ასაგებათ. აქ იბადება ახალი ხელოვნება პოლიარური კომუნისტური ეპოქის.

ღირეტივები მემარტვენე ვაგების ამ განწყობილებამ მოგვცა. გამოსვლების სეზონში ჩვენ გადაგველობა გაუგებრობა მრავალი ლიტერატურული სკოლების გამოსვლის სახით.

პარიზიდან და მოსკოვიდან მოდიოდა დადაისტური ნისლი. ამ სეზონში ჩამოყალიბდა წარმოებითი ფუტურიზმი და კონსტრუქტივიზმი —(Белая—შემდეგ წექ და სხ.) თუმცა ჩვენ მივიღეთ პოეზიის რევოლუციის აუცილებლობა და ტერორი, მაგრამ შეუძლებელი იყო პირველყოფილი ფუტურიზმის დაწყება მართო ტერორის საჭიროებისათვის, როდესაც ხელოვნების პოლიუსები რუსეთში და უცხოეთში ელექტრონის სისწრაფით მიექანებოდა ახალ აღმოჩენებისაკენ. მით უმეტეს H₂SO₄ საბჭო შემოქმედებით სრულიად დაშორებული იყო ომამდე არსებულ ფუტურიზმის გეზს. ამავე დროს ქართული პოეზია იგვიანებდა. როგორც სჩანს, ჩვენ მოვხვდით პოეზიის ფრონტზე: წარმოებითი ფუტურიზმის, კონსტრუქტივიზმის და დადაისტური.

ამისთვის ეს პოლიუსები H₂SO₄—სრულად გარკვეულიად შეხვდენ ერთმანეთს¹⁾. საზოგადოებრივი განწყობილება კი, აღმშენებლობით სეზონში—ნიეთობრივ გადალაგებასთან თხოულობდა ათვისების რეფორმაციასაც. ამიტომ რევოლუციონური და აღმშენებლობითი მოტივების შეხვედრა მოეხდინეთ პირველათ ჩვენ. სწორედ ეს არის: დადა—კონსტრუქტივიზმი და წარმოებითი ფუტურიზმი.

ჩვენი დამოკიდებულება „ლექ“-თან გარდა უკვე ქურნალში თქმულისა

¹⁾ ჩვენი პირველი გამოსვლა მოხდა 22 წელს—როდესაც ყალიბდებოდა რუსული კონსტრუქტივიზმი—20 წელში პირველი გამოსვლა მოხდა დადაისტების და ამავე წელს შესდგა „ლუფის“ ორგანიზაცია.

კონკრეტულად შეიძლება ასე დაიხაზოს. „ლეფი“ არის მემარცხენეობა. H2S04 დაწყება. მემარცხენეობა გულისხმობს არსებულის დაყვანას უკიდურესობამდე. როდესაც დაწყება არის გახსნა ახალი ეპოქის. კომუნისტები ოქტომბრის შემდეგ ითვლებიან ახალი ეპოქის დამწყებთ — მემარცხენეობა პარლამენტების ბოლშევიზმის სეზონში იყო წარმოსადგენი. „ლეფი“ ახდენს ნიეთის პროპაგანდას და ავითაცისთვის გამოსადეგ მასალებს ქმნის.

ეს არ არის ორგანიზაცია მყოფადური რეალობის როგორც ჩვენ დეკლარატორული განცხადებაში იყო ნათქვამი. ორგანიზაცია და კონსტრუქცია მომავალი რეალს გულისხმობს — რეისურას — და პრაქტიკის მთელ რიგს, როგორც ხელოვნების ახალი სხეულისთვის, ისე საზოგადოებრივ ორგანიზაციისათვის. (массовое действие). აქედან იბადება კიდევ ახალი ფაქტი: კომუნისტური სახელმწიფოს პერსპექტივები ხელოვნებაში ყველაზე მეტი სისწორით გამართლებული იქნება ჩვენს მიერ. „ლეფი“ მარქსის ზემოყვანილ გაგებასაც შორდება — H2S04 ფრონტი ყველაზე მეტად ამართლებს ს. ს. ს. რს და პროექტი სახელმწიფო ხელოვნების ყალიბის შესახებ ჩვენ გვეკუთნის.

კომუნისტური აზროვნება და კონსტრუქტივიზმი

კონსტრუქტივიზმი გილისხმობს აზროვნებაში აზრების დალაგებას. ნიეთების ორგანიზაციის მიხედვით.

თუ თანამედროვე კომუნისტურ აზროვნებას დავაკვირდებით, კონსტრუქციულ მეთოდს აზროვნების დალაგებისთვის მრავალ მასალას იპოვნით — ერთი წლის წინეთ კომუნისტური პარტიის ცეკამ გამოუშვა „ე-ხ. ნ. მარატლის“ პოლიტიკა. აქ პოლიტიკური მოქმედების გეზი და მთელი შინაგანი პოლიტიკაა დაყვანილი განსაზღვრულ ნიეთის სტრუქტურამდე. ეს ცხად ყოფს ორგანიზაციის აზროვნების ნიეთიერების კონსტრუქციის მიხედვით.

მე ეხლაც მახსოვს ორი წლის წინეთ მოსკ., „პრავდაში“ რადეკის წერილი ასეთი სათაურით „ნავითი განათება დარდანელის საკითხი“ ამ დალაგებაში სჩანს — კინემატოგრაფიული ვადალაგება სივრცეების — ბაქოს ნავითი განათება დარდანელის. სივრცეების დაახლოებასთან აზროვნება დალაგებულია განსაზღვრულ ნიეთების კომპოზიციით. შეიძლებაოდა სხვა მრავალი მაგალითების მოყვანაც, მაგრამ კონსტრუქციური აზროვნების მეთოდის ეპოქის დაწყება ამითაც ცხადი არი — კონსტრუქციული აზროვნება გულისხმობს აზროვნების ნიეთობრივ სტრუქტურასთან დასვლას.

H2S04 — ჟურნალი საგსებით თუ არა — ნაწილობრივ მაინც არის გამართლებება ყველა იმ პერსპექტივების, რომელიც თანამედროვე ხელოვნებას — და ხელოვნების მიმართ საზოგადოებრივ მოთხოვნას ახასიათებს. ეს პერსპექტივები გამოიხატა ორი მთავარი მომენტით, რომელიც ტერორის და აღმავლენელობითი

პროცესის ნიშნით მიმდინარეობს, ტერორისტის ჩვენ შევქმენით მრავალი მისა-
ლები, რომელიც ქართულ პოეზიისთვის სრულიად უცხო არის. ამავე თურნალში
ამოწურულია მთელი ავთიმოფობა მემარცხენეობის, რომელიც სტამბების ან
სიტყვის მისალების დალაგებით თანაინდროობას აწვალებს. ჩვენი სამხედრო ტაქ-
ტიკა უთუოდ ბრძოლების სისტემისთვის სრული გამოსადიქი არის და მან გა-
ამართლა საკუთარი მოვალეობის პირველი ნაწილი. ჩვენ მემარცხენეობის ყო-
ველივე საშუალობა ამოწურეთ H₂SO₄ პირველი ნემერთი, რომელმაც დაბადა
ქართულ პოეზიაში მრავალი ნეოლოგიური ცხრილები.

ჩვენს მიერ უარყოფილი იქნა ყველა ფორმალური მეთოდი, რომელიც თა-
ნამედროობისთვის უკვე გაცეითლ მოელენას წარმოადგენს. მიღებულ იქნა
წარსულიდან მხოლოდ ხალხური შემოქმედება, რასაც აქვს თავისი გასამართლე-
ბელი საბუთები. ხალხური შემოქმედება ჩვენ დაგვეხმარა წინანდელ სეზონში
არსებული ლექსების ტონის მოსპობაში, რომელიც ისტორიის განმავლობაში იქ-
მნებოდა უცხოელ კომპოზიციების გავლენით. ამასთან ხალხური შემოქმედება
დაწმენდილი არის ყოველგვარ მისტიურ სივრცეებისაგან. ხალხური შემოქმედება
ააშკარავებს ბაასის მოქმედობითი ძალას. ხალხური პოეზია ატარებს დრამა-
ტიულ მიმიკის მაგიერ აღმშენებლობით ქესტის ფორმას და მოძრაობას. ხალ-
ხური შემოქმედების შემდეგ ჩვენ გავხსენით მეტყველების ახალი ლაბორატო-
რია, სადაც გადაჭრით იქნა დაყენებული რამოდენიმე ცდების შესაძლებლობა.
რევოლიუციის ეპოქების შემდეგ იბადება საჭიროება ახალი მეტყველების.

ამ მხრივ ჩვენი დადა გარდა იმისა, რომ გამოყენებულ იქნა წარსულის
გასანადგურებლად ის იღებს შემოქმედებითი პრაქტიკის მეთოდს. კონსტრუქცია
დალაგების, სადაც სრულიად მოსპობილი „დეკადენტობა“ დადაში შედის ჩარ-
ლი ჩაპლინი.

დადას პირველი ნაწილი ეკუთვნის პავლე ნოზაძეს. მან დაიწყო ტერორი.
მანვე წამოაყენა შესაძლებლობა ლექსის ახალი სტრუქტურის — (დაჩეული სი-
ყვარული). აქ მან მოსპო სივრცე და ყოველი მოქმედება გადაიტანა დროში.
ჩაპლინიდან სეზონი გახსნა **ჟანგო ღოღობერიძემ**, რომელმაც დაამტკიცა ჩაპ-
ლინის და დადას ნათესაობა. ევროპაში ჩაპლინი და დადა ეხლა ერთ და იმავე
ხაზს ასწორებენ. დადა ირონია ბურჟუაზიულ ქვეყნის მიმართ, იგივე პოლიუსი
ჩაპლინის. მხოლოდ ჩაპლინიში ამოღებულია მელანხოლია. სიცილი და სენსაცია
ეს უკანასკნელი უფრო უახლოვდება ჟანგო ღოღობერიძის შემოქმედებას. ლექს-
ების სტრუქტურა მოცემულია ჩაპლინის მოძრაობის იმპროვიზაციით და ისეთივე
ცვალებადობით. ტერორის პოლიუსი არის **ბენე გორდენიანის**, ლექსებიც, ის
კონსტრუქციის როლშიც გამოდის. პოეზიის სრულ ტერორისტათ გამოდის აკა-
კი ბელიაშვილი. ეურნალისტიკის და ფელეტონის სტილი შექმნა **ალხაზიშვილმა**.
მანვე მოახდინა სწრაფი ვადალაგება სივრცეების — კინემატოგრაფიკა ლექსის
დალაგების მხრივ. მას აქვს სხვა ცდებიც. მის შესახებ — გამოქვეყნების
შემდეგ.

ხალხური ტონის მთავარი გამართლება შესძლო **ნოვგოლ ჩაჩავამ** და **სიმონ ჩიქოვანმა**. **ნოვგოლ ჩაჩავას** აქვს ლექსებში განვლილი ძველი პოეზიის სრული ტერორი. ამავე დროს მან მოგვცა სრულიად ახალი ტონის ლექსი („სანტიმენტალიკის შელოცვა“), რომელიც ქართულ შელოცვების ტონით არის შედგენილი და გამოადგება მომავალ ლექსების სტრუქტურას. **სიმონ ჩიქოვანმა** გახსნა აგრეთვე ხალხური ტონის საწყისი ლექსი (ხაბო), სადაც სიტყვა მოსპობილია როგორც წოდება ნივთის და მოცემულია, როგორც უსაგნო მატერიალი. აგრეთვე არის ცდა რევოლუციონური პოეზიის და ლექსის კონსტრუქტივისის.

რევოლუციონური პოეზიის მთავარი ნიმუში მისცა **ნიკოლოზ შენგელაიამ** (მოხსენება პირველი). მან შექმნა ლექსის მხედრული ტაქტი, რომელიც ქართულ რევოლუციონურ პოეზიამ არ იცის.

მხატვრობა. ირაკლი გამრეკელი არის პირველი მხატვარი, რომელიც ევროპულ ტექნიკით მიუღდა მასალას. მანვე მოახდინა ტერორი წარსული მხატვრობის. ამ ფრონტზე ძლიერი მიღწევები ქონდა ბენო გორდენიანსაც. უკვე გასულ წელს გამოცემულ წიგნში („ქალაქის სიმძიმე“): გამრეკელი არის პირველი მხატვარი კონსტრუქტორი, მან დაარღვია ყველა დეკადენტური ფაბულა და დააყენა შესაძლებლობა ახალი კონსტრუქტიული ფორმების დაბადების—ეს არის მატერიალი გამოსადეგი ყოველგვარი აღმშენებლობითი პროცესისთვის. მას როგორც ინჟინერს შეუძლია შექმნას არა მხატვრობა, არა დეკორატიული ფერადები; არამედ თვითონ ნივთი. ამიტომ მისი ყოველი სურათი წარმოადგენს სწრაფვას ახალ ნივთისკენ. წმინდა ფუტურისტული გავებით მან ჩამოაყალიბა სურათი „მე და ცირკი“ — სადაც სივრცეების მოსპობით და სისწრაფის კანონით იქმნა გადმოცემული ხატული. **გამრეკელი** არის ნივთების კანონების მომცემი. სისწრაფის კანონი სმანს მის „ბავრიკეში“, სადაც სხეული სრული კონსტრუქტიული მთლიანობით არის დახერხილი. **ბენო გორდენიანი**, ქალაქის პეიზაჟის რეჟისორი. „ლენინის დასაფლავების დღე“, მან გადმოსცა მთელი ტრაურით და დრამატიზმით.

ამ წერილის ავტორი გვერდს უხვევს ყველა იმ თეორიულ ტრაქტატების გარჩევას, რომელიც ეურნალში არის მოთავსებული. მე დაგკმაყოფილდი მხოლოდ ჩვენ ეურნალში მოცემულ ლაბორატორიულ შრომის ნუსხის შედგენით; მე ეს დამჭირდა, რომ დამემტკიცებინა, — თუ რამდენათ ახალი მოვლენაა ქართულ პოეზიაში H_2SO_4 —პირველი ეურნალი და სრული პოლიბირული კომუნისტური სახელმწიფოს სტრუქტურის. პირველი რეჟისორობა მყოფადური რეალობის მრავალი მატერიალი და სტრუქტურა მყოფადი ხელოვნებისთვის, რომელიც ჩვენ მივეცით ქართულ ხელოვნებას გვაძლევს უფლებას წარმოვადგინოთ პროექტი მომავალი ხსლოვნების (მეორე ეურნალი).

აქედან ცხადია, რამდენათ განსხვავდება ქართული ხელოვნების საბჭო H_2SO_4 —ეკროპიულ და რთულ ფუტურიზმიდან. ეს სახელწოდება ჩვენ შეგვრჩა იმდენათ, რამდენადაც ფუტურიზმი არ გულისხმობს რომელიმე განსაზღვრულ შკოლას. ფირმის სახელწოდება H_2SO_4 ჩვენ გამოგვადგა ბრძოლების პირველ სე-
ზონში და ამ სახელწოდების როლი შეიძლება ამით ამოიწუროს.

